

POSTANOWIENIE

29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 29 lutego 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku P. R.

z udziałem J. M., A. G., E. R., Ł. R., J. M., T. K., M. K., K. M., miasta st. Warszawy,
Skarbu Państwa - Prezydenta miasta st. Warszawy i M. R.

o stwierdzenie zasiedzenia,

na skutek skargi kasacyjnej P. R., E. R., Ł. R., M. R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 10 maja 2022 r., XXVII Ca 1739/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania
kasacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 10 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację wnioskodawcy P. R. oraz uczestników E. R., Ł. R. i M. R. od postanowienia Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z 12 czerwca 2019 r., którym oddalono wniosek P. R. o stwierdzenie zasiedzenia prawa własności nieruchomości położonej w W. przy ul. [...] pod nr [...], oznaczonej jako działka nr [...] z obrębu [...], dla której jest prowadzona księga wieczysta nr [...].

U podstaw oddalenia wniosku i apelacji legło stwierdzenie, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika jednoznacznie, że posiadanie

nieruchomości przez współposiadaczy i ich poprzedników prawnych nie miało charakteru samoistnego przez okres wystarczający do nabycia prawa jej własności w drodze zasiedzenia. Przekonuje o tym przede wszystkim podpisanie przez matkę wnioskodawcy E. R. 2 maja 1981 r. umowy dzierżawy na okres do września 1981 r. oraz przerwanie biegu terminu zasiedzenia przez wytoczenie przez Miasto Stołeczne Warszawę, powództwa o wydanie nieruchomości objętej sporem w 2010 r., a zatem przed upływem 30-letniego terminu zasiedzenia.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez P. R., E. R., Ł. R. i M. R.. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżących w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy uznanie prawa własności przez posiadacza przerywa bieg zasiedzenia?”

Ponadto w ocenie skarżących skarga jest oczywiście uzasadniona, wobec naruszeń przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego i materialnego skutkujących niezgodnym z prawem oraz poczuciem sprawiedliwości rozstrzygnięciem, jakie legły u podstaw zaskarżonego postanowienia, które to uchybienia w niewątpliwy sposób wpłynęły w sposób decydujący na wynik sprawy. Skarżący podnieśli, że we wniosku o zasiedzenie wnioskodawca wnioskował o nabycie prawa własności nieruchomości przez J. R., zaś umowę dzierżawy podpisała E. R., a zatem nie doszło do przerwania biegu terminu zasiedzenia względnie doszło do przerwania biegu zasiedzenia jedynie w zakresie dotyczącym E. R.. Ponadto przez podpisanie spornej umowy dzierżawy nie doszło do uznania prawa własności, ponieważ w niniejszej sprawie było to tylko wyrazem tego, że posiadacz (poprzednik prawny wnioskodawcy) był w złej wierze, a nie utracił charakteru posiadacza samoistnego.

Uczestnik – m.st. Warszawa – w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje przy tym istotne zagadnienie prawne ani potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego

zagadnienia oraz wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Zagadnienie wskazane przez skarżących nie spełnia tej przesłanki. Argumentacja skarżących jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto, istota posiadania samoistnego i posiadania zależnego oraz jego związek z okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy, była już wielokrotnie wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43; uchwała Sądu Najwyższego z 28 marca 2014 r., III CZP 8/14, OSNC 2015, nr 1, poz. 6; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1991r., III CZP 108/91, OSNCP 1992, nr 4, poz. 48; postanowienia Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 1961r., CR 961/60, NP. 1962, nr 12, s. 1688; z 7 maja 1986r., III CRN 60/86, OSNCP 1987, nr 9, poz.138; z 4 października 1979r., III CRN 163/79, OSNCP 1980, nr 5, poz. 95; z 9 października 1996r., III CKU 8/96, OSNC 1997, nr 4, poz.38; z 16 stycznia 2001r, II CKN 901/00, niepubl.; z 1 kwietnia 2011r., III CSK 184/10, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 24; z 11 marca 2009 r., I CSK 360/08, niepubl.; z 17 czerwca 2015 r., I CSK 309/14, niepubl.; z 19 lutego 2015 r., III CSK 188/14, niepubl.; z 3 października 2014 r., V CSK 579/13, niepubl.; z 7 kwietnia 2011 r., IV CSK 425/10, OSNC-ZD nr B/2012, poz. 27; z 9 grudnia 2014r., III CSK 336/13, OSNC-ZD 2016, nr 1, poz.16; z 12 grudnia 2014r., IV CSK 271/13, niepubl.; i z 20 marca 2014r., II CSK 279/13, OSNC 2015, nr 3, poz. 35).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono także, że samoistny posiadacz rzeczy w złej wierze nie pozbawia swego posiadania samoistności z powodu zwrócenia się do właściciela rzeczy z ofertą nabycia jej własności, chyba

że z innych okoliczności wynika, że rezygnuje z samodzielnej, rzeczywistego i niezależnego od woli innej osoby władania rzeczą (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 1999 r., I CKN 430/98, OSNC 1999, nr 11, poz. 199 oraz z 15 października 2010 r., V CSK 65/10, niepubl.). W okolicznościach sprawy nie tylko jednak zwrócono się z ofertą nabycia prawa własności nieruchomości, ale dodatkowo zawarto umowę dzierżawy, co jest jednoznaczną manifestacją zależnego charakteru posiadania. Rzeczywistą wolę posiadacza, która decyduje o charakterze samego posiadania jako samoistnego lub zależnego, ustala się bowiem na podstawie jej zewnętrznych przejawów (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 28 września 2000 r., IV CSK 103/00, niepubl.). Nie zachodzi więc potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Podkreślenia wymaga, że w tego rodzaju sprawach istotne znaczenie dla kwalifikacji posiadania jako samoistnego lub zależnego i dokonania subsumpcji pod określoną normę prawną, ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, a więc kwestie usuwające się spod kontroli sądu kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania - w zakresie w jakim został oparty na przesłance kasacyjnej o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy jego ferowaniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany.

Podkreślenia przy tym wymaga, że Sąd Najwyższy na etapie przesądu nie bada podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Uzasadnienie przedstawione przez Sąd Okręgowy nie pozwala przy tym stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance. Sposób sformułowania wniosku wskazuje, że skarżący traktują skargę kasacyjną nie jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, a jako instrument pozwalający im na kwestionowanie niesatysfakcjonującego ich rozstrzygnięcia w trzeciej instancji, któremu to celowi postępowanie kasacyjne nie służy. Podkreślenia przy tym wymaga, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia a kwestionowanie przeprowadzonej przez Sądy *meriti* oceny dowodów jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

O oczywistej zasadności skargi nie przekonuje okoliczność, że Sądy *meriti* przyjęły, iż zawarcie przez E. R. umowy dzierżawy wyklucza samoistność posiadania w okresie na jaki zawarta została umowa dzierżawy, skoro jest to klasyczny przykład posiadania o charakterze zależnym w rozumieniu art. 336 k.c., świadczący o tym, że posiadanie nie odpowiada treści prawa własności. Oceny tej nie zmienia podpisanie umowy dzierżawy jedynie przez E. R., skoro J. R., był jej mężem, władającym wraz z nią zarówno nieruchomością objętą wnioskiem, jak i sąsiednią, a żadne ustalone w sprawie okoliczności nie wskazują, żeby jego charakter posiadania był odmienny i uzewnętrzniał on w sposób widoczny dla otoczenia brak zgody na zawarcie przez żonę umowy dzierżawy. O oczywistej

zasadności skargi nie świadczy także uznanie przez Sądy, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się po upływie terminu, na który została zawarta umowa dzierżawy, skoro po każdym przerwaniu biegu terminu zasiedzenia biegnie ono na nowo (art. 124 § 1 w zw. z art. 175 k.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c.

[SOP]

[ms]